۳.جمع؛ اعلی المراتب

وقتی به این شکل شد، نوبت به مراحل بعدی می‌رسد. واقع مطلب و کلاسهای بالاتر این است که بین آنها جمع کنی، یعنی بین هر دو روایت جمع کنید. بیشتر روایات هم به این نحو است.

رویه فقها: تلاش برای جمع

پس اصل جمع کردن الزامی نشد؛ اما فقهاء در طول تاریخ فقه به‌دنبال افضل هستند. افضل، این است که اگر استاد نتوانست جمع کند، شاگرد تلاش می‌کند که بین آن ها جمع کند. آیا این یعنی جمع غیر عرفی؟ نه، بلکه می‌خواهد جمعی را پیدا کند -هرچند عرف و علماء بر آن قادر نبودند- اما بعد از اینکه آن جمع را کشف کرد و به عرف عرضه کرد، همه آن را می‌پذیرند. همه عقلاء و عرف بعدی می‌گویند: نعم الجمع. این جمع چه ایرادی دارد؟

از ابتدا این جمع واجب نبود زیرا عسر داشت، اما کار خوبی بود، نه اینکه ممنوع بود، شیخ به‌گونه‌ای معنا می‌کنند که گویا ممنوع است. می‌گوید اگر عرف فهمید فَبِها؛ اما اگر نفهمید دیگر حق نداری به‌دنبال آن بروید. پس چطور این نوع جمع ها را از فقهاء نقل می‌کنید و خودتان تلاش می‌کنید بین آنها جمع کنید؟!

بنابراین کل بحث به این بر می‌گردد که باید عادل را تصدیق کنیم و در مراحل بعدی کلاسهای مختلفی شکل می‌گیرد. تا ممکن است باید به‌دنبال جمع برود و فهم خود را بالا ببرد.

در روایات آمده که «**اعرفوا منازل شيعتنا علی قدر رواياتهم عنا و دراياتهم منا**[1]»، «**إنا و الله لا نعد الرجل من شيعتنا فقيها حتى يلحن له فيعرف اللحن**[2]»، « **لا يكون الرجل منكم فقيها حتى يعرف معاريض كلامنا**[3]». آیا این روایات به این معناست که فوراً تا تعارض شد آنها را کنار بگذارند؟! نه، بلکه می‌گوید عادل را تصدیق کن، بعد از تصدیق او کلاس فقاهت شروع می‌شود. والاّ اگر این نباشد که فقاهت کنار می‌رود، جمع کنار می‌رود. در خیلی از موارد ـ عام و خاص، عرف عام متحیّر می‌شود، اما در کلاس اصول شما با حکومت و ورود و تخصیص آنها را حل می‌کنید، و جلو می‌روید. بعد از این هم که آن را حل کردید، دیگر مجاز نیستید بگویید مولی بر من آسان گرفته و می‌توانم بین آنها جمع نکنم. چون مولا بر من آسان گرفته است ولو مرادش را فهمیده ام، جمع را کنار بگذارم.این دیگر ممکن نیست؛ بله، برخی از جمع ها هست که باز مجال را باقی می گذارد یعنی جمع هایی است که ما را به حدّ اطمینان نمی رساند. این حرف دیگری است. این کلّی بحث من است. روی آن فکر کنید.

---

[1] الغيبة للنعماني، النص، ص: 22

[2] أخبرنا محمد بن همام و محمد بن الحسن بن محمد بن جمهور جميعا عن الحسن بن محمد بن جمهور قال حدثنا أبي عن بعض رجاله عن المفضل بن عمر قال أبو عبد الله ع خبر تدريه خير من عشر

تورىه إن لكل حق حقيقة و لكل صواب نورا ثم قال إنا و الله ال نعد الرجل من شيعتنا فقيها حتى يلحن له فيعرف اللحن إن أمير المؤمنين ع قال على منبر الكوفة إن من ورائكم فتنا مظلمة عمياء منكسفة ال يجو منها إلا النومة قيل اي أمير المؤمنين و ما النومة قال الذي يعرف الناس و ال يعرفونه و اعلموا أن الأرض ال تخلو من حجة لله عز و جل و لكن الله سيعمي خلقه عنها بظلمهم و جورهم و إسرافهم على أنفسهم و لو خلت الأرض ساعة واحدة من حجة لله لساخت بأهلها و لكن الحجة يعرف الناس و ال يعرفونه- كما كان يوسف يعرف الناس و هم له منكرون ثم تلا اي حسرة على العباد ما يأتيهم من رسول إلا كانوا به يستهزئون(الغيبة للنعمانى، ص 141-142 و البرهان في تفسير القرآن، ج4، ص: 585)

[3] حدثنا جعفر بن محمد بن مسرور رضي الله عنه قال حدثنا الحسين بن محمد بن عامر عن عمه عبد الله بن عامر عن محمد بن أبي عمير عن إبراهيم الكرخي عن أبي عبد الله ع أنه قال: حديث تدريه خير من ألف حديث تورىه و ال يكون الرجل منكم فقيها حتى يعرف معاريض كلامنا و إن الكلمة من كلامنا لتنصرف على سبعين وجها لنا من جميعها المخرج.(معاني الأخبار، النص، ص: 2)

و همين طور:

حمدويه بن نصير الكشي، قال حدثنا محمد بن الحسين بن أبي الخطاب، عن محمد بن سنان، عن حذيفة بن منصور، عن أبي عبد الله (ع) قال: اعرفوا منازل الرجال منا على قدر رواياتهم عنا.

محمد بن سعد الكشي بن مزيد و أبو جعفر محمد بن أبي عوف البخاري، قال: حدثنا أبو علي محمد بن أحمد بن حماد المروزي المحمودي، رفعه، قال: قال الصادق (ع) اعرفوا منازل شيعتنا بقدر ما يحسنون من رواياتهم عنا، فإنا ال نعد الفقيه منهم فقيها حتى يكون محدثا. فقيل له أ و يكون المؤمن محدثا قال يكون مفهما و المفهم محدث.

إبراهيم بن محمد بن العباس الختلي، قال حدثنا أحمد بن إدريس القمي المعلم، قال حدثني أحمد بن محمد بن يحيى بن عمران، قال حدثني سليمان الخطابي، قال حدثني محمد بن محمد، عن بعض رجاله، عن محمد بن حمران العجلي، عن علي بن حنظلة، عن أبي عبد الله (ع) قال: اعرفوا منازل الناس منا على قدر رواياتهم عنا.(رجال الكشي - إختيار معرفة الرجال ؛ النص ؛ ص3)

بازبینی #1
ایجاد شده 8 ژوئن 2025 15:43:28 توسط ... .
به روزرسانی شده 8 ژوئن 2025 15:44:10 توسط ... .